การประหยัดต่อขนาดและการประหยัดจากการขยายขอบเขตการดำเนินงาน ของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทย

นายพิฑูรย์ จรินทิพย์พิทักษ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-105-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 17764315

ECONOMIES OF SCALE AND ECONOMIES OF SCOPE IN FINANCE AND SECURITIES COMPANIES : A CASE OF THAILAND

Mr. Pitoon Jarintippitak

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-634-105-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การประหยัดต่อขนาดและการประหยัดจากการขยายขอบเขตการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทย
โดย	นาย พิฑูรย์ จรินทิพย์พิทักษ์
ภาควิชา	เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จารุมา อัชกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ ถุงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ตีรณ พงศ์มงคลพัฒน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตรจารย์ ดร. จารุมา อัชกุล)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสตถิธร มัลลิกะมาส)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ชโยดม สรรพศรี)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสีเขียวนี้เพียงแผ่นเดียว

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิฑูรย์ จรินทิพย์พิทักษ์ : การประหยัดต่อขนาดและการประหยัดจากการขยายขอบเขตการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ (ECONOMIES OF SCALE AND ECONOMIES OF SCOPE IN FINANCE AND SECURITIES COMPANIES : A CASE OF THAILAND) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.จารุมา อัชกุล , 150 หน้า. ISBN 974-634-105-7

จุดมุ่งหมายของงานวิจัยนี้ คือ เพื่อศึกษาการประหยัดต่อขนาดของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทย และเพื่อศึกษาการประหยัดจากการขยายขอบเขตการดำเนินงานสำหรับธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทย โดยแบ่งเป็น บริษัทขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และบริษัทโดยรวม โดยใช้แบบจำลองสมการต้นทุน Translog Cost Function เพื่อศึกษาการประหยัดต่อขนาดจากการใช้ปัจจัยการผลิต ซึ่งประกอบด้วย อัตราค่าจ้างแรงงาน อัตราดอกเบี้ยจากการกู้ยืม และราคาที่แท้จริงของสินค้าทุน โดยใช้ข้อมูลของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทยจำนวน 71 บริษัท ในปีพ.ศ.2535

ผลการศึกษาพบว่า บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทยมีการประหยัดต่อขนาดทุกบริษัท และหากแบ่งบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เป็น ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก พบว่าในกลุ่มบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ขนาดใหญ่ บริษัทที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีการประหยัดต่อขนาดมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็กกว่า ในขณะที่กลุ่มบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ขนาดกลางและเล็ก บริษัทที่มีขนาดใหญ่กว่าไม่จำเป็นต้องมีการประหยัดต่อขนาดที่มากกว่าบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่มีขนาดเล็กกว่า อย่างไรก็ตามบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ขนาดใหญ่โดยเฉลี่ยมีการประหยัดต่อขนาดมากกว่าบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ขนาดกลางโดยเฉลี่ย และ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ขนาดกลางโดยเฉลี่ยมีการประหยัดต่อขนาดมากกว่าบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ขนาดเล็กโดยเฉลี่ย

ผลการศึกษาการประหยัดจากการขยายขอบเขตการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทย พบว่าบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์โดยรวมไม่มีการประหยัดจากการดำเนินธุรกิจรวมกันของธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์เช่นเดียวกับบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ขนาดใหญ่และขนาดกลาง ในขณะที่บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ขนาดเล็กมีการประหยัดจากการดำเนินธุรกิจร่วมกันของธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ ผลการศึกษาการประหยัดต่อขนาดจากการใช้ปัจจัยการผลิตพบว่า บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทยมีการประหยัดต่อขนาดจากการใช้ปัจจัยการผลิต อัตราค่าจ้างแรงงาน และราคาที่แท้จริงของสินค้าทุน ในขณะที่ไม่มีการประหยัดต่อขนาดจากการใช้ปัจจัยการผลิตอัตราดอกเบี้ยจากการกู้ยืม

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา - ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ปีการศึกษา 2538 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

C460131 : MAJOR ECONOMICS.
KEY WORD: ECONOMIES / FINANCE / SECURITIES / COMPANIES
PITOON JARINTIPPITAK : ECONOMIES OF SCALE AND ECONOMIES OF SCOPE IN FINANCE AND SECURITIES COMPANIES : A CASE OF THAILAND.
THESIS ADVISOR: ASST. PROF. CHARUMA ASHAKUL , Ph.D. 150 pp.
ISBN 974-634-105-7

The goal of this research is to study the economies of scale and the economies of scope in finance and securities companies.In this thesis, Thailand is focused as a case study and translog cost function model is applied to analyze the situation. The study emphasized on the elasticities of cost with respect to input price ratio of labour , interest and capital . Data from 71 finance and securities companies in 1991 are utilized in the analysis.

The result shows that , there is economies of scale for all companies. In group of large-size companies, the economies of scale in larger companies are more than smaller companies, whereas in group of medium and small sized companies are not nessesary. However, the economies of scale in large-sized companies by averaged are the most advantageous, while the small-sized companies by averaged are the least advantageous.

On the other hand, finding on the economies of scope indicates that, there is no economies of scope for all finance and securities companies in general. However, if these companies are separated into three groups, large and medium sized companies shows the same results but in small sized companies, economies of scope do exists. In case of elasticities of cost with respect to input price ratio of labour and capital, the analysis shows that they are less than 1 while the interest is more than 1.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต .....
สาขาวิชา - ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ปีการศึกษา 2538 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จารุมา อัชกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการให้คำแนะนำ คำปรึกษา ในด้านวิชาการ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ตีรณ พงศ์มฆพัฒน์ ที่ให้ความกรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสตถิธร มัลลิกะมาส และ อาจารย์ ดร. ชโยดม สรรพศรี ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ธนาคารแห่งประเทศไทย และเจ้าหน้าที่สำนักคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ด้านคำแนะนำ และด้านข้อมูล รวมทั้ง พี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษา คำแนะนำ และกำลังใจด้วยดีตลอดมา

ผู้เขียนขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของ อาปา อาม้า อาม่า และ อาเฮียทั้งสอง ที่อุปการะเลี้ยงดูส่งเสียให้การศึกษา สนับสนุน ให้ความห่วงใย และให้กำลังใจ ต่อผู้เขียนตั้งแต่กำเนิดจนถึงปัจจุบัน และต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ด้วยดีมาตลอด

ท้ายสุดนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความดีอยู่บ้าง ขอมอบความดีเหล่านี้แด่ผู้มีพระคุณทั้งหลายดังที่กล่าวมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาม่า ที่เพิ่งจะจากไปขอให้ดวงวิญญาณของอาม่า สู่สุขติเทอญ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องใดๆก็ตาม ผู้เขียนขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว และขออภัยไว้ ณ. ที่นี้ด้วย

พิฑูรย์ จรินทิพย์พิทักษ์

พฤษภาคม 2539

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญ ..... ช

สารบัญตาราง ..... ฌ

สารบัญรูปภาพ ..... ฐ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหาและเหตุผลที่ทำการศึกษา..... 1

1.2 วัตุประสงค์ของการศึกษา 21

1.3 ขอบเขตการศึกษา 21

1.4 ข้อมูลและแหล่งที่มาข้อมูล..... 22

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 22

บทที่ 2 ลักษณะที่สำคัญของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์

2.1 ความเป็นมาของธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์..... 23

2.2 ความหมายของธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์..... 24

2.3 แหล่งเงินทุนของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์..... 25

2.4 การใช้ไปของเงินทุน..... 26

2.5 โครงสร้างค่าใช้จ่าย..... 27

บทที่ 3 ทฤษฎี งานวิจัยในอดีตและวิธีการศึกษา

3.1 แนวคิดและทฤษฎี 35

3.2 การศึกษาและวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง 45

3.3 วิธีการศึกษา 72

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการศึกษา

4.1 การศึกษาบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์โดยรวม 84

4.2 การศึกษาบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ขนาดใหญ่..... 87

4.3 การศึกษาบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ขนาดกลาง..... 88

4.4 การศึกษาบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ขนาดเล็ก..... 89

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป 103

5.2 ข้อเสนอแนะ 105

รายการอ้างอิง 106

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก 109

ภาคผนวก ข 115

ภาคผนวก ค 117

ภาคผนวก ง 122

ประวัติผู้เขียน 150

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ	2
1.2	แสดงปริมาณสินทรัพย์ (ร้อยละ) ของสถาบันการเงิน	6
1.3	แสดงปริมาณสินเชื่อ (ร้อยละ) ของสถาบันการเงินที่ให้กู้แก่บุคคลและธุรกิจเอกชน	7
1.4	แสดงปริมาณค่าใช้จ่าย กำไรสุทธิ ต่อสินทรัพย์ และส่วนของทุนของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์โดยรวม	11
1.5	แสดงค่าใช้จ่ายการดำเนินงาน กำไรสุทธิและสินทรัพย์ของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ แบ่งเป็นขนาดใหญ่ กลาง เล็ก	12
1.6	แสดงค่าใช้จ่ายการดำเนินงาน กำไรสุทธิ และสินทรัพย์ของบริษัทเงินทุนบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์และบริษัทหลักทรัพย์	20
2.1	แสดงแหล่งเงินทุนของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์	30
2.2	แสดงการใช้เงินทุนของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์	31
2.3	แสดงรายละเอียดเงินลงทุนในหลักทรัพย์	32
2.4	แสดงรายละเอียดเงินให้กู้ยืมและลูกหนี้ธุรกิจเงินทุน	32
2.5	แสดงรายละเอียดเงินให้กู้ยืมและลูกหนี้ธุรกิจหลักทรัพย์	33
2.6	แสดงโครงสร้างค่าใช้จ่ายของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์	34
4.1	แสดงค่าสถิติที่ได้จากการประมาณการ	92
4.2	แสดงค่าการประหยัดต่อขนาดของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์โดยรวม	93
4.3	แสดงค่าการประหยัดต่อขนาดโดยเฉลี่ย	97
4.4	แสดงค่าการประหยัดจากการขยายขอบเขตการดำเนินงาน	97
4.5	แสดงการประหยัดต่อขนาดจากการใช้ปัจจัยการผลิต	98

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
3.1	แสดงการประหยัดต่อขนาดการผลิต ของการผลิตในกรณี ผู้ผลิตที่ทำการผลิตผลผลิตมากกว่าหนึ่งชนิด	36
3.2	แสดงความสัมพันธ์ของต้นทุนการผลิตรวม เมื่อทำการผลิตสินค้า 2 ร่วมกันและเกิดการประหยัดจากการขยายขอบเขตการผลิต	43
3.3	แสดงความสัมพันธ์ของต้นทุนการผลิตรวม เมื่อทำการผลิตสินค้า 2 ร่วมกันและเกิดการประหยัดต่อขนาด พร้อมกับการเกิดการประหยัดจากการขยายขอบเขตการผลิต	44
4.1	แสดงการประหยัดต่อขนาดของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์โดยรวม	99
4.2	แสดงการประหยัดต่อขนาดของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ขนาดใหญ่	100
4.1	แสดงการประหยัดต่อขนาดของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ขนาดกลาง	101
4.1	แสดงการประหยัดต่อขนาดของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ขนาดเล็ก	102

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย